

arsboni

A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban

SZABÓ ANNA

SZABÓ ANNA

A női bűnözés az újabb kriminológiai irodalomban

A tanulmány 2012-ben készült, a szerző nem adta meg, hogy milyen intézményben és milyen célból.

A tanulmány az ars boni jogi folyóiratban jelent meg, eredeti formájában szabadon terjeszthető és tudományos célra felhasználható.

Hivatkozás: Ezen tanulmány egészének vagy részének felhasználásakor (ideértve a tanulmány bármilyen más alkotás - különösen tanulmány, esszé, dolgozat - elkészítéséhez való felhasználását) legalább a szerző nevét, a tanulmány címét, valamint az arsboni.hu weboldalt kell megjelölni forrásként.

Például így: Kiss Éva: *Mit szabad és mit nem?*, arsboni.hu.

Minden más jog fenntartva a szerző, illetve az ars boni jogi folyóirat részére. Bármilyen üzleti vagy kereskedelmi felhasználáshoz a szerző és az ars boni jogi folyóirat előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Az ars boni jogi folyóirat a Stádium Intézet Alapítvány kiadványa.

Design: G. Szabó Dániel

facebook.com/arsboni • arsboni.hu • info@arsboni.hu

facebook.com/stadiumintezet • stadiumintezet.hu • info@stadiumintezet.hu

TARTALOMJEGYZÉK

I.	ELŐSZÓ.....	3
II.	ELMÉLETEK A NŐI BŰNÖZÉSRŐL.....	4
III.	A NŐI BŰNÖZÉS SZÁMOKKAL KIFEJEZVE.....	8
A.	EURÓPAI VONATKOZÁSBAN	8
B.	MAGYAR VONATKOZÁSBAN	9
IV.	A NŐK ÉLET ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEINEK ELEMZÉSE	11
V.	AZ ELKÖVETŐK TIPOLOGIÁJA RASKÓ GABRIELLA MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE ALAPJÁN	12
VI.	ELKÖVETŐK ÉS ÁLDOZATOK.....	17
VII.	A NŐK ÁLTAL ELKÖVETETT BŰNCSELEKMÉNYEK MEGÍTÉLÉSE.....	18
VIII.	ÚJSZÜLÖTTÉK MEGÖLÉSE.....	19
A.	A CSECSEMŐK MEGÖLÉSÉNEK INDOKAI.....	20
B.	AZ INFATICIDIUM ELKÖVETÉSI MÓDJAI	21
C.	A GYERMEKÖLÉSEK MEGÍTÉLÉSE.....	22
IX.	A PROSTITÚCIÓ, MINT TIPIKUS NŐI BŰNCSELEKMÉNY	22
X.	ÖSSZEGZÉS.....	23
XI.	IRODALOMJEGYZÉK	25

I. ELŐSZÓ

Napjainkban egyre többet foglalkozunk a nők által elkövetett bűncselekményekkel, a női bűnözéssel. Ez a vizsgálódás azonban egészen új, hiszen csak a modern kriminológiai irodalom kezdett foglalkozni a bűnözés nemek közötti megoszlásával, azok különbségeivel.

A női bűnözés ugyanúgy a bűnözés egy szeletének tekinthető, mint a fehérgalléros, vagy akár a fiatalkorú bűnözés. A téma azért is igényel külön figyelmet, mert az elmúlt évtizedek során jelentősen megnőtt a nők által elkövetett bűncselekmények száma, egyre inkább önállóak bűncselekményeik, sőt, sok esetben brutálisabbak, kegyetlenebbek tetteik elkövetése során, melynek hátterében valószínűleg az emancipációs életvitel áll. Az ENSZ 1970. évi IV. és 1975. évi V. kongresszusa mondta ki: a női bűnözés nem elhanyagolható, nem jelentéktelen. A rendelkezésre álló adatok alapján levonható a következtetés, hogy veszélyessége a társadalomra nézve a jövőben világszerte növekedni fog, formájában és arányaiban nagy változás várható.¹

Véleményem szerint azért kell megkülönböztetni az elkövetőket a nemük szerint, mert így sokkal megbízhatóbb képet kapunk jellemükről, illetve arról, hogy miért követték el a bűncselekményt, hiszen motivációjuk sokban különbözik a fiatalkorúak és a férfiak indokaitól. A nők általában kevésbé vesznek részt fegyveres, erőszakos akciók elkövetésében, sokkal inkább lelki okokból követnek el büntetendő cselekményt, az esetek többségében családi kényszer hatására lesznek bűnözővé, vagy sok esetben lelki trauma, szexuális trauma hatására "kényszerülnek" ezt az utat választani.

Gyakran a rossz családi háttér hatására lépnek be a legtöbb esetben koedukált bűnbandákba, ahol férfi társaik sok esetben kényszerítik őket szexuális szolgáltatások nyújtására. A bandákban általában a kiszolgáló szerepet töltik be, férfi társaikhoz képest is alárendelt helyzetben élik mindennapjaikat.² De találhatunk példát csak nőkből álló bandára is, ilyen a New York-i „Latin Queens” is.

Összegezve elmondható, hogy a női bűnözést vizsgálni nagyon érdekes és összetett feladat. Ebben a kérdésben nemcsak a pusztán tényeknek van nagy jelentősége, hanem sokkal inkább figyelemmel kell lennünk a lelki okokra, múltbeli sérelmekre, gyermekkorra, szexualitásra, illetve a jelenben megjelenő valamennyi körülményre, amelyek a nőkre oly mértékben képesek hatni, hogy akár végzetes tettek elkövetésére is képessé válhatnak.

Dolgozatom legfőbb forrásául Raskó Gabriella női bűnözéssel foglalkozó könyve szolgál, ennek alapján megkísérlem jellemezni a női elkövetőket és elemezni a bűnelkövetés okait. Bemutatom a női bűnözésről született elméleteket, a nők bűnözésben való részvételi arányát, illetőleg kiemelten foglalkozom a nők által elkövetett élet és testi épség ellen irányuló bűncselekményekkel, gyermekgyilkosságokkal és röviden szólok a prostitúcióról is.

1 Délmagyar.hu: Női bűnözők: kényszer vagy önálló döntés? 2010. július 3. http://www.delmagyar.hu/kulfold_hirek/noi_bunozok_kenyszer_vagy_onallo_dontes/2166661/

2 Gönczöl Katalin-Kerezi Klára-Korinek László-Lévay Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia. Complex Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2006, 555-556.o.

II. ELMÉLETEK A NŐI BŰNÖZÉSRŐL

Az a tény, hogy a női bűnelkövetők aránya alacsonyabb, mint a férfiaké, számos szociológust és kriminológust késztetett arra, hogy ennek okát megfejtse. Több irányzat hatott a kutatókra és sok olyan tézis van, amelynek az ellenkezőjét is bizonyítani lehet, így még ma sem állíthatjuk, hogy sikerült egy egységes elméletet kidolgozni.

A XIX. században jelent meg az a nézet, amely a nemek közti különbségeket biológiai tényezőknek tulajdonította. Ezen elmélet kidolgozóihoz, jeles képviselőihez tartozott Cesare Lombroso illetve William Ferrero is.

Az evolucionista elméletek a női degenerációt sokkal súlyosabbnak minősítették, mint a férfiak esetében, de ritkábbnak tartották. Az 1930-as években - többek között Freudnak és a Glueck házaspárnak köszönhetően - egyre inkább előtérbe kerültek pszichológiai és szociológiai elméletek.

Az 1950-es években kialakult egy olyan nézet, amely szerint a nők aránya nem csekélyebb a bűnözés tekintetében, hanem esetükben a látencianak sokkal nagyobb szerepe van.

Az 1970-es évek liberalizációs, emancipációs elméleteinek alapjául a nők egyre erősödő, társadalmi és gazdasági szerepvállalása szolgált.

Ahogy említettem, kezdetben a testi különbségeken, rendellenességeken alapuló elméletek határozták meg a kutatás fő vonalát.

Lombroso és Ferrero úgy vélték, hogy az ember öröklött, külső tulajdonságok alapján determinált, azaz előre meghatározott az ember sorsa. Lombroso alkotta meg azokat az ismérveket, amelyek alapján valamely személyt született bűnözőnek kell tekinteni. Vizsgálatai során megállapította, hogy a nők 14%-a tekinthető „született bűnözőnek”, ez az arány férfiak esetében 31%-ra tehető. A nőt testi fejletlensége miatt alacsonyabb rendűnek tartja a férfinál. Lombroso úgy véli, hogy fizikai gyengesége okán a nő nagyobb mértékben hajlamos a kegyetlenségre, mint a férfi. A női bűnözés alacsony voltát pedig azzal indokolja, hogy a nők testi ereje és intelligenciája alacsonyabb, mint a férfiaké. Lombroso a női bűnözést a nőiességből való kitörési kísérletnek tartja.

Más szerzők, mint például Irk Albert, Weinberg, Weininger a női bűnözés ritkább előfordulását a nő intenzív nemiségében látják. Lombroso, Ferrero, Irk, Weinberg és Weininger mind a biológiai determinizmus hívei közé tartoznak, véleményük szerint a fizikai tényezők indokolják azt, hogy a női bűnözés volumene csekélyebb.

Irk Albert nézete szerint a nők sokkal nagyobb mértékben tekinthetőek szexuális lénynek, mint a férfiak, ennek alapjául a férfitól való függést tekinti. Ez a helyzet teremtette meg azt, hogy a nemi viszonyt egyúttal gazdasági viszonynak is tekintette. Irk szerint a vörösvérsejtek számából is következtetés vonható le a női bűnözés tekintetében. Úgy tartotta, hogy a nők vére kevesebb vörösvérsejtet tartalmaz, ami ahhoz vezet, hogy az agykéreg nem jut elegendő táplálékhoz, ennek hatására nem tud olyan jól működni a nők agya, mint a férfiaké.

A biológiai irányultságú megközelítések közé tartoznak a kromoszómakutatások is. John Cowie és Eliot Slater angol kutatók vizsgálataik során megállapították, hogy a kromoszómák, nevezetesen a férfi Y kromoszóma kapcsolatban áll a bűnözéssel. Ha egyes személyeknél egynél több Y kromoszóma található (XYY – Jacob-szindróma), akkor ezen személyek hajlama a kriminalitásra nagyobb. A női kromoszómavizsgálatok azonban nem hozták meg a várt eredményt. Például a Telfer-Richardson féle vizsgálattal nem sikerült bebizonyítani, hogy a rendellenes kromoszóma többlet miatt nagyobb a bűnözői hajlam. Az elítéltek vizsgálata során alig találtak olyan nőt, aki kromoszóma-rendellenességgel bírt volna, a büntetlen személyek között viszont jóval nagyobb arányban találtak eltérést.³

Léteznek olyan biológiai megközelítések is, amelyek szerint a bűnözés hátterében a nemzéssel kapcsolatos élettani fázisok (menstruáció, szülés, klimax) állnak. Ezeket a fázisokat "kivételes állapotnak" nevezzük.⁴ A kutatók többsége szerint a hormonális változások befolyásolják a nők viselkedését, így a bűnelkövetésben is fontos szerepük van. Már Lombroso és Ferrero is folytatott ebben a témában vizsgálatokat. Kutatásuk során megállapították, hogy a vizsgálati csoportba tartozó 80 letartóztatott nő közül 71 a menstruáció ideje alatt követte el cselekményét. A XX. század elején európai kriminológusok is végeztek ilyen vizsgálatokat. Bűnelkövetés szempontjából meghatározó élettani folyamat a szülés és az azt követő állapot is, hiszen sok nő ezek idején követ el élet elleni bűncselekményeket. A klimax is hasonló hatással lehet a nők kriminalitására.⁵

A következő csoportba tartoznak azok az elméletek, melyek szerint a nők kriminálódásának okát nem a fizikumban, nem a biológiai különbségekben kell keresni, hanem az sokkal inkább a szocializációval magyarázható. Ezek szerint a társadalmi hatások, a kontroll és az elvárások miatt alacsonyabb a nők aránya a bűnözésben.

Adolf Quetelet már a XIX. században megfogalmazta, hogy a nők életmódja és szokásaik, sajátos viselkedési formáik eredményezik azt a tényt, hogy részvételük a bűnözésben csekélyebb, mint a férfiaké. Érdekes, hogy még Lombroso is - aki teljes mértékben a biológiai determinizmus híve - elismeri azt, hogy a szülői „nemtörődömség” hatással van a nőkre, főként a tolvajlás és prostitúció tekintetében. Érzékeli, hogy a nők életében a szülői, társadalmi hatások jelentősebbek, sokkal inkább befolyásolják a bűnözési hajlandóságot. Nagyon érdekesnek találom, hogy Lombroso rávilágított arra, milyen óriási feszültség játszódhat le például vidékről felkerült háztartási alkalmazottak esetében, mivel társadalmi helyzetükből adódóan sokszor megalázzák, semmibe veszik őket. Ennek a társadalmi feszültségnek akár tragikus következményei is lehetnek. Erre jó példa az irodalomból Édes Anna esete, amely nem kitalált történet, Kosztolányi a valóban jogerősen elítélt Schmidt Anna történetéből indult ki.

A XX. század eleji tudósok közül sokan azon az állásponton voltak, hogy a nők bűnelkövetésben való kisebb közreműködése gazdasági-szociális önállótlanóságuk és társadalmi helyzetük eredménye.

A társadalom, valamint a környezet hatását emelte ki a Glueck házaspár is az 1930-as években végzett kutatásokban. Kísérletük során 500 elítélt nőt vizsgáltak. Megállapították, hogy

3 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 275-290.o.

4 Korinek László: Bűnözési elméletek. Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2006, 201.o.

5 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 296-301.o.

az iskolázottságnak, a családi háttérnek nagy szerepe van. Többségük családjá műveletlen, ők maguk is iskolázatlanok voltak, gyakran csavarogtak, alkalmi munkákból tartották el magukat. A kutatás során megállapítást nyert az is, hogy az elkövetők közel 60%-a csonka családból származik. Ezek alapján vonták le azt a következtetést, hogy a káros környezeti hatások hajlamosabbá teszik a nőket a kriminalitásra.

Otterström a II. világháborút követően Svédországban a mikrotársadalom, vagyis a közvetlen környezet hatását vizsgálta. Arra a megállapításra jutott, hogy nőknél a környezeti hatások sokkal jobban dominálnak, mint férfiaknál. A megkérdezett hölgyek esetében csonka család, szegénység, iskolázatlanság volt megfigyelhető.

Wattenberg és Saunders detroiti vizsgálata is azt próbálta igazolni, hogy a családnak kriminogén hatása lehet. Az elítélt nők többségénél rossz családi és társadalmi kapcsolatokat, alacsony iskolázottságot tapasztaltak. Nézetük szerint a külső és a belső kontroll az, ami távol tartja a nőket a bűnözéstől. A belső kontroll voltaképpen a nevelés hatására alakul ki, a lányokba már kiskoruktól belenevelik az elvárt magatartásokat. A külső kontroll a szűk környezet ellenőrzését jelenti. Sok esetben a család nem engedi meg a lányoknak ugyanazokat a magatartásokat, mint a fiúknak. Például a fiúknak sokkal korábban van lehetőségük arra, hogy ne töltsék otthon az éjszakát.

Talcott Parsons családi közeg elmélete szerint a lányok és a fiúk is a család közvetítésével sajátítják el az általánosan elvárt magatartásokat, szerepeket. A lányokba az olyan klasszikus szerepeket nevelik bele, mint a családfenntartás, gyermeknevelés, kedvesség, gyengédség. Ezek az elvárt viselkedési normák nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy a nők elkerüljék a kriminális viselkedést.

Hirschi és Gottfredson az önkontrollelmélet híve volt. Eszerint minél nagyobb az önkontroll, annál nagyobb a visszatartó erő a kriminális magatartástól. Az önkontroll gyermekkorban alakul ki a családi környezet hatására. Lányok esetében erősebben hat a szocializáció, nagyobb az önkontroll és ez eredményezi azt, hogy a bűnelkövetésben való részvételük alacsonyabb. Walter Reckless ezzel szemben úgy gondolta, hogy nem elegendő csupán a belső kontroll, hanem erős külső kontrollal is párosulnia kell, a kettő együttesen alkalmas csak arra, hogy visszatartsa az egyént a kriminális magatartástól.

Az 1960-as évek kutatói többségükben a szerepelmélet képviselői voltak. Ezt az elméletet vallotta többek között Ruth Morris, Howard Jones, Gisela Konopka és M. A. Bertrand is. Morris szerint a nőkre osztott társadalmi szerepkör az, ami miatt alacsonyabb számú a bűnelkövetés, mint a férfiaknál. Azt mondja, a nőknél az első lépés a bűnözővé válási folyamatban a pozitív érzelmi kapcsolatok hiánya. Howard Jones feltevése, hogy a nőkre meghatározott hagyományos szerepkör (például: gyermeknevelés, családfenntartás) az oka annak, hogy részvételük alacsonyabb a bűnelkövetésben. Azt is kifejtette, hogy azokban a társadalmakban, amelyekben konzervatívabban állnak hozzá a női szerepkörökhöz, kisebb az esély arra, hogy a nők nagymértékben részt vegyenek a bűnözésben.

Gisela Konopka amerikai szociológus 16-18 éves női elítélteket vizsgált. Szerinte a növekvő bűnözés hátterében olyan tényezők állnak, mint például az, hogy a lányok nem tudnak megfelelően azonosulni a társadalom által elvárt szerepekkel. Megismerik az anya révén a nő kedvezőtlen helyzetét a családban, és megpróbálnak lázadni az elvárt szerepek ellen. Bertrand

szerint is a társadalmi szerepelvárások állnak az alacsonyabb női bűnözés háttérében. A férfiakról elvárt szerep az, hogy erőteljesek, agresszívok legyenek, de ha a nő tanúsít ilyen magatartást, azt a társadalom nem tolerálja. Míg a fiúkat agresszivitásra nevelik, addig a lányoktól passzív magatartást várnak el.

Freda Adler és Rita Simon az úgynevezett liberalizációs elmélet képviselői. Álláspontjuk szerint a nők szerepe a társadalomban megváltozott. Azáltal, hogy a munkaerőpiacra léptek, megnyíltak a lehetőségek a bűnelkövetésre. A nőknek több alkalmuk lett arra, hogy lopást, sikkasztást vagy más vagyoni elleni bűncselekményt kövessenek el.

A feminista szemlélet képviselői a női bűnözés növekedésének okaként az elszegényedést és a társadalmi szerepekkel szembeni lázadást jelölik meg.

A liberális feminista kriminológia képviselői pedig azt vallják, hogy a lovagiasság megszűnése eredményezte a női bűnözés gyakoriságának növekedését.⁶

A női bűnözésre vonatkozó elméletek harmadik csoportjába azok az elméletek tartoznak, amelyek szerint a nők nem követnek el kevesebb bűncselekményt, mint a férfiak, csak velük szemben lovagiasabbak. Azaz elnézőbben viseltetnek irántuk, mint a férfiakkal szemben, így nem jelentik fel őket. Az olyan területeken, mint például a családi környezet, magas fokú a látencia. A látens bűnözés okának sokan azt tartják, hogy a nők gyakrabban követnek el olyan bűncselekményt, amelyekről a hatóságok később szereznek tudomást, illetve magánvádas eljárásoknál a sértettek nem tesznek feljelentést. Otto Pollack szerint a bűncselekmények leplezésében segíti nőt, hogy el van rejtve klasszikus szerepkörök mögé. A nőtől elvárják, hogy fenntartsa a családot, megfelelően nevelje a gyereket, kedves és gyengéd legyen, mellőzze az agressziót. Pollack szerint a nő először azért válik bűnelkövetővé, mert lázad a társadalmi sztereotípiák ellen. Egyrésztől úgy, hogy megköveteli a férfitől ugyanazon normák betartását. A másik lázadási forma pedig a nyílt agresszió. Ennek során nincs büntudata, úgy érzi, hogy igazságot szolgáltat. A nő bűnözővé válásának háttérében állhat az is, hogy észreveszi a gazdasági-kulturális különbségeket, ez frusztrációt vált ki belőle, amely egy idő után agresszióhoz vezethet.⁷

A családok szintjén a bűnelkövetések felderítése nagyon nehézkes, így a látencia miatt előfordulhat, hogy valójában nagyobb a női bűnözés aránya.

Ranschburg Jenő szerint a nők fizikai gyengeségük miatt inkább kerülnek a nyílt összeütközést, más eszközökhöz folyamodnak, hogy kiéljék agresszivitásukat. Családtagjaikkal szemben két stratégiát alkalmaznak. Az első a kerülőutas stratégia, amelynek során az elkövető kerüli a nyílt összecsapást, a háttérből irányít, manipulál. A kerülőutas megnyilvánulási formák közül kiemelhető a „hamis riasztás”, amelynél a nő olyan valótlan tényeket állít partneréről, amelynek bizonyítása rendkívül körülményes. Ilyen állítás lehet, amikor feljelentést tesz férje ellen bántalmazás miatt. Szintén kerülőutas eset az „összeugrasztás”, melynek során a nő a környezetében generál konfliktusokat, de úgy, hogy az érintettek nem jönnek rá, hogy ő áll a háttérben. Kiemelhetjük még a „felhívás tánca” esetét, amikor a nő azért gerjeszti a feszültséget, hogy vele szemben partnere fizikai erőszakot alkalmazzon, majd az áldozat szerepében tetszeleg. Ranschburg Jenő megkülönböztet még egy figyelem-felhívási stratégiát. Ezen jelenség során a

6 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 307-342.o.

7 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 313-342.o.

nő úgy érzi, nem figyelnek rá eléggé, elhanyagolják, ezért olyan körülményeket teremt, amelyben a figyelem ráirányul. Ennek érdekében általában betegségeket idéz elő magánál. De nem ritka az olyan eset sem, amikor a nő úgy próbálja magát középpontba helyezni, hogy a gyermekét betegíti meg.⁸

Ahogy az előzőekben kifejtettem, rengeteg tudós foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a nők miért követnek el kevesebb bűncselekményt. A számos elmélet között nehéz igazságot tenni, véleményem szerint nem is lehet, hiszen mindegyikben van egy kis igazság. Szerintem a társadalmi helyzetnek és a családi körülményeknek van a legnagyobb szerepük. Ezt igazolja, hogy vizsgálatok szerint az alsóbb társadalmi osztályból származók, a rossz anyagi körülményekkel rendelkezők követnek el inkább bűncselekményt. Az elkövetők között jelentős a gyermekkorban szexuális abúzusnak kitett nők száma.

III. A NŐI BŰNÖZÉS SZÁMOKKAL KIFEJEZVE

A. EURÓPAI VONATKOZÁSBAN

Az első bűnügyi statisztikák a XIX. században jelentek meg, korábbról nem tudunk adatokat a bűnözés pontos számáról, azon belül a nemek megoszlásáról.

Quetelet és Lafargue adatai szerint Franciaországban 1825-1830 között átlagosan 23% volt a nők arányszáma az összes bíróság előtti vádlotthoz viszonyítva; ezen belül a nők legmagasabb részvételi aránya a tulajdon elleni és a személy elleni erőszakos cselekmények esetében figyelhető meg. Elmondható, hogy leggyakrabban gyermekgyilkosságot (93,4%) és magzatelhajtást követtek el (72,2%), ennek oka sok esetben az elmaradott, falusi környezet, amely a megesett lányokat kiközösítette.

Egészen az első világháború kitöréséig - hasonlóan a francia adatokhoz - Európa többi részén is 20% körül mozgott a nők bűnözésben való részvételének aránya. Mergen kutatásai kimutatták, hogy az 1880-as évek elején Németországban 100 elkövetőből 20 volt nő, ezt pedig meglehetősen nagy aránynak tekinthetjük a mai számok ismeretében.

A női bűnözés a legmagasabb értéket az első világháború alatt mutatta, meredeken emelkedett a női kriminalitás görbéje. Volt, ahol 40-50%-os emelkedés történt, de hazánkban ez az arány 100% volt. Természetesen nem a nők „bűnözési kedve” nőtt ily mértékben, hanem abban az időben a férfiaknak igen kevés lehetősége volt a bűnelkövetésre, mivel többségük katonai szolgálatot teljesített. A háború végeztével mindenhol stagnált, de inkább jelentős mértékben csökkenő tendenciát mutatott ez az arányszám.

A második világháború alatti időről nincsenek megbízható adataink, de a háború utáni években szintén körülbelül 20%-os arányról beszélhetünk.

Az 1960-tól 1970-ig tartó időszakban a nők bűnözésben való részvételének aránya csak az akkori Jugoszlávia területén emelkedett.

⁸ Ranschburg Jenő: A meghitt erőszak. Saxum Kiadó, Budapest, 2006, 177-203.o.

Ha a bűnelkövetés struktúráját vizsgáljuk, akkor megfigyelhető, hogy legmagasabb arányú részvételük az egyszerű lopások tekintetében volt.⁹

B. MAGYAR VONATKOZÁSBAN

Magyarországon már a XIX. század közepén találunk bűnügyi statisztikákat. A rendelkezésre álló adatok alapján az 1840-es évektől a századfordulóig a női bűnelkövetők aránya 10 és 15% között mozgott. A nagy háborút megelőző évtizedben a nők az összes elítéltek 15,2 és 16,9% -át tették ki, ez körülbelül 10 – 13 ezer nőt jelentett.

Az első világháború hatására nálunk is megemelkedett a nők bűnözésben való részvételének aránya, ez már az első évben is észrevehető volt, de a második év hozott igazán kiugró emelkedést, ami azt jelenti, hogy a nők száma az összes elítélten belül 43%-ra nőtt. Tehát az elítélt nők száma több mint kétszeresére emelkedett, körülbelül 23 ezer nő töltötte büntetését. Ennek oka egyrészt a korabeli gazdasági helyzetnek volt köszönhető, illetve hazánkban is, akárcsak a világ nagy részén, a férfiak katonai szolgálatot teljesítettek.

A női bűnözés még az 1920-as években is magas szinten maradt, körülbelül 25% és 30% között mozgott, amely ha abszolút számokban nézzük, akkor több mint 12000 női elkövetőt jelentett évente. Ez a szám azért is nagyon érdekes, mert bár a trianoni békeszerződés miatt Magyarország területe jelentősen megcsappant, ennek ellenére a bűnöző nők száma nem csökkent, korábban csak a háborút megelőzően volt ekkora a női bűnelkövetők abszolút száma. Mindebből azt a következtetést lehet levonni, hogy nagymértékben megnőtt a nők által megvalósított bűncselekmények száma.

Az 1930-as, 40-es 50-es években a nők aránya az össz-bűnözéshez viszonyítva 20% körül mozgott. Azt azért meg kell említeni, hogy annak ellenére, hogy az arány nem emelkedett, a szám nőtt, főleg az olyan tényezők hatására, mint a II. világháború, vagy a gazdasági válság. Az arányszám azért stagnált a 20%-nál, mert nemcsak a nők, hanem a férfiak is gyakrabban valósítottak meg jogszabálysértéseket.

Az 1960-as, 1970-es években a nők aránya az összes bűnelkövetésen belül 15%-ra tehető, de előfordultak olyan időszakok, amelyek során csökkenő tendencia volt kimutatható. Így például 1975-ben 11%-ra estek vissza a női bűnelkövetések.

1965-től 1975-ig tartó időszakban a közvadas bűncselekmények miatt jogerősen elítélt nők száma 5000-8000 között mozgott, ez körülbelül 10-14%-os aránynak felel meg. Kiemelhetjük a nők élet elleni cselekményeit ebből az időszakból, legfőképpen az emberölést: 1971-ben 343 emberölésből 61-et a gyengébbik nem képviselője valósított meg, ez pedig több mint 17%-os részvételt jelent ezen bűncselekmény vonatkozásában. A vagyoni elleni bűncselekmények esetén is magas a női elítéltek aránya, az összes ilyen cselekmény negyedét követték el nők az 1960-as és 70-es években. A nők életkorát is vizsgálat alá vetették, amelynek eredményeképpen azt lehetett megállapítani, hogy a cselekmények több mint 47%-át a 36 és 59 év közötti nők követik el.¹⁰

9 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 161-176.o.

10 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 234-249.o.

Az 1976-tól a rendszerváltásig terjedő időszakban a bűnözés nagyságrendjében lényeges változások történtek. Míg 1976-ban a bűncselekmények száma 124000 körül alakult, addig 1990-re a 341000-et is meghaladta. A jogerősen elítéltek száma azonban csak töredéke az elkövetett jogsértéseknek. Például 1990-ben is csak 48000 személyt ítélték el a közel 112000 bűnelkövető közül. Ez az adat nagyon alacsonynak tűnik a bűncselekményszámhoz viszonyítva.¹¹

Voltaképpen megállapíthatjuk, hogy az elkövetők felével szemben alkalmaztak büntetést vagy intézkedést. Ez az arány az ezredfordulót követően megváltozott, a bűnelkövetők közül jóval többet ítélték el jogerősen. Például 2005-ben a 133790 elkövető közül közel 100000 személy bűnösségét állapították meg a bíróságok. A jogerősen elítélt nők az összes elítéltnak a 8%-át tették ki 1990-ben. Tehát megállapítható, hogy jóval több férfi bűnelkövetővel szemben alkalmaztak büntetést vagy intézkedést. Ez az arány 2003-ig fokozatosan emelkedett, ekkor már 13% volt a női elítéltek aránya, amely több mint 11000 női elkövetőt jelentett. Sok esetben megfigyelhető, hogy a nők inkább alkalmi bűnelkövetők és kevés köztük a visszaeső, azaz a már korábban büntetett. Ezt statisztikai adatok is megfelelően alátámasztják. 1990-ben az összes női elítélt 29%-a volt már korábban büntetve valamely bűncselekmény miatt. 2003-ig ez az arány fokozatosan csökkent, ekkor már csak 23%-uk volt büntetett előéletű.

A női bűnözéssel foglalkozó tudósok megállapították, hogy a bűnelkövetési hajlamra hatással van a család, az iskolázottság és az életkor. Ha megnézzük az elítéltek családi állapotát 1990 és 2003 között, akkor megállapíthatjuk, hogy a házasságban élők és a hajadonok követték el a legtöbb bűncselekményt. 1990-ben a 3430 női elítélt közül 1647 volt házas, 986 pedig hajadon. Ezek a számok olyan 48% és 29%-os aránynak felelnek meg. 2003-ra az arányok kissé megváltoztak, de még mindig dominálnak a házas és hajadon elítéltek; akikkel szemben büntetést vagy intézkedést alkalmaztak, azoknak a nőknek 39%-a házas volt, 36%-uk pedig hajadon.¹²

Korábban kialakult az a nézet, hogy az iskolázottságnak, a nevelésnek fontos szerepe van abban, hogy a nőket visszatartsa a deviáns viselkedéstől. Az elítéltek között is nagy arányban találunk olyan női elkövetőket, akik iskolázatlanok. A büntetett nők 43-62%-a volt írástudatlan 1990-2003 között. Nagyon kevés nő rendelkezett közép- és felsőfokú tanulmányokkal, az összes bűnöző mindegy pár százalékát tették ki.

Érdemes azt is megfigyelni, hogy a női elkövetők mely bűncselekménycsoportokat követik el gyakrabban. A nők által elkövetett bűncselekmények többségét, körülbelül 46-54%-át a vagyoni elleni bűncselekmények (lopás, sikkasztás, csalás) teszik ki. Ugyanakkor a közrend elleni cselekményekben (főleg garázdaság és közszeméremérsértés) is elég magas arányban vesznek részt a nők (2003-ban a női elkövetők 22%-a követett el ilyen jellegű bűncselekményt). A közlekedési bűncselekmények esetén a nők aránya nem olyan magas, mint a férfiaké; fele annyi nő követ el közlekedéssel összefüggő jogszabálysértést, mint férfi társaik. A gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy elég alacsony arányban követik el ezeket a nők, kb. 8% követ el adócsalást, csődbüntetést és ebbe a csoportba tartozó más bűncselekményt. Személy elleni bűncselekményeket (pl.: emberölés, testi sértés) a női elkövetők 7-10 %-a követ el. Alacsonynak

11 http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zjj001.html

12 Jogerősen elítéltek társadalomstatistikai vizsgálata 1990-2003. In: Társadalomstatistikai füzetek 44. Központi statisztikai Hivatal, Budapest, 2005, 34.o. 3/c táblázat

tűnik az arány, de nem elhanyagolható, hiszen ezen bűncselekményeknek kiemelkedő a tárgyi súlyuk.¹³

2003 és 2009 között a bűnelkövetők száma folyamatosan változott. 2005-ben regisztrálták a legtöbb elkövetőt: a számuk meghaladta a 130000-et is. A női elkövetők száma 16 - 21 ezer körül mozgott ebben az időszakban, ami azt jelenti, hogy a nők összбűnözésben való részvételi aránya 16%-ra tehető. Az összes regisztrált bűnelkövető viszonylatában a vagyon elleni bűncselekményeket követik el legnagyobb (60% -os) arányban. Ebből következően a nők is nagyobb arányban követnek el lopást, rablást, sikkasztást stb., mint bármely más bűncselekményt.¹⁴

A Vas Megyei Bíróság 2006-2010-ig készült statisztikája alapján elmondható, hogy az ottani jogerősen elítélt nők száma nagyjából évi 200 fő körül mozgott, és összesen 1094 jogerősen elítélt elkövetőről beszélhetünk. 2006-ban 256 nőt ítélték el jogerősen, ez volt az adott időszakban a legmagasabb szám. A nők legalacsonyabb részvételi aránya 2009-re tehető, ebben az évben 186 jogerős ítélet született. A jogerősen elítélt fiatalok száma ebben az időszakban 20 fő körül mozgott, 2007-ben volt a legalacsonyabb, 12 leányt ítélték el, 2010-re ez a szám azonban majdnem megháromszorozódott, ami 31 leányt jelentett.¹⁵

Az OIT által 2011-ben kiadott elemzés szerint a bűnelkövetők közt a nők aránya az 1993. évi 12,3%-ról 2009-ig 16,7%-ra nőtt. Ez az emelkedés nem csak a felnőtt korú nők arányánál volt megfigyelhető, hanem az elítélt fiatalok száma is körülbelül 6%-ot nőtt ezen időszakban. Ez abszolút számokban azt jelenti, hogy a fiatalok száma 349-ről 794-re nőtt, azaz több mint duplájára emelkedett.¹⁶

A nők részvételi aránya a бűнözésben csökkenő tendenciát mutat a XX. század közepéhez mérten. A XX. század közepén a nők részvétele a бűнözésben 20%-ra volt tehető, 2009-2010-re pedig 16%-on állt meg. Azonban az abszolút számokban növekedés történt, jóval több bűncselekményt követtek el az elmúlt két évtized során, mint ötven évvel ezelőtt.

IV. A NŐK ÉLET ELLENI BŰNCSELEKMÉNYEINEK ELEMZÉSE

A női бűнözésen belül ez a téma több okból is kiemelt figyelmet érdemel. A legtöbb országban a nők személy elleni бűнцselekményekben való részvételi aránya alacsony, azonban ezen belül az élet elleni cselekményekben való arányuk jelentős, sok esetben még az összбűнözésben való általános arányukat is felülmúlja.

Ez a kérdés azonban nemcsak a számok miatt mondható jelentősnek, hanem mert ez az a terület, ahol a nők motivációja, indoka merőben eltér a férfiakétól, itt találjuk a legnagyobb eltéréseket mind morfológiai, mind pedig pszichológiai szempontokból.

¹³ Jogerősen elítéltek társadalomstatisztikai vizsgálata 1990-2003. In: Társadalomstatisztikai füzetek 44. Központi statisztikai Hivatal, Budapest, 2005, 34.o. 8/c és 8/f táblázat

¹⁴ Tájékoztató a бűнözésről 2009. Kiadja az IRM és a Legfőbb Ügyészség, Budapest, 2010

¹⁵ Zala Megyei Bíróság Könyvtára

¹⁶ Vas Megyei Bíróság Könyvtára

Tapasztalható, hogy a nők elkövetési módszerei is kezdenek megváltozni napjainkban, egyre inkább kerülnek a „tipikusan” nőies elkövetési módokat, egyre gyakrabban alkalmaznak fizikai erőszakot, tetteik sokszor brutálisabbak a férfiakénál is.

Természetesen minden eset más, minden tettesnek megvan a saját története, saját miértje, azonban még a téma mélyebb boncolgatása előtt szeretnék néhány általánosságot elmondani, ami a gyengébbik nem élet elleni cselekményeire jellemző.

Először is kiemelném, hogy a nők legnagyobb arányban érzelmi indokból követnek el gyilkosságot, sok esetben hosszú éveken át őrlődnek, magukba fojtják agressziójukat, amely hatalmas erővel tör fel belőlük. Hasonlóképpen megemlíthető itt is, ahogyan bármely erőszakos cselekménynél, hogy az alkoholizmusnak, a függőségnek nagy szerepe lehet a cselekmény elkövetésében. Mindemellett természetesen a fizikai és mentális rendellenességek is gyakran közrejátszanak.

Legtöbbször a nők által elkövetett emberölés háttérében a bosszúvágy, a harag, a gyűlölet, az áldozattól való szabadulási vágy áll.

Jellemző még a nők elkövetési módszerére, hogy akkor végeznek áldozatukkal, amikor azok alszanak, gyakran elkábítják őket. Ez utal arra is, hogy félnek a haragjuktól, a megtorlástól, inkább kerülnek a szemtől-szembeni „összecsapást”.

V. AZ ELKÖVETŐK TIPOLÓGIÁJA RASKÓ GABRIELLA MEGKÜLÖNBÖZTETÉSE ALAPJÁN

A leggyakrabban előforduló típust a *konfliktusos-emocionális és életközösségből eredő emberölést* megvalósító nők alkotják. Ez nem véletlen, hiszen már a bevezetőben is említettem, hogy a női elkövetők általában érzelmi okokból gyilkolnak és így természetesen a hozzájuk legközelebb álló családi körből kerülnek ki az áldozatok, elsősorban az élettársaik, férjeik, másodsorban gyermekeik, harmadsorban pedig szüleik, rokonaik ellen követnek el életelleni bűncselekményeket.

Sokszor a bosszú vezérli ezeket az asszonyokat, MacDonald szerint: „az elviselhetőség határán felül provokált asszony, aki régóta szenved kínzójától, erőszakos, impulzív cselekedettel állhat bosszút szenvedéseieért.”¹⁷

Leginkább ezekben az esetekben az embernek gyakran eszébe jut, hogy ezek a nők valóban elvetemült gyilkosok, vagy inkább a körülmények áldozata? Szerintem ezen tettek megítélésénél nagyon is figyelembe kell venni az áldozat közrehatását, mert nem ritkán az áldozatok maguk is bűnelkövetők; és nem lehet mindig kijelenteni, hogy az elkövető biztosan ezt akarta tenni áldozatával, hiszen sok esetben ezek a nők tettük elkövetése után összeroppannak, megbánják a cselekményüket, önként vallják be a hatóságoknak, mit tettek.

Szeretném idézni egy gyakorló ügyvéd, dr. Parti Ágnes szavait, aki az apját halálra szurkáló Kalmár Mónikát védte: „Az a szó, hogy gyilkosság, sokféle indítékot, sorsot takar. Sokszor a korábbi áldozatok – családon belüli erőszakra gondolok – egy szerencsétlen nézeteltérést

17 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 362.o.

követően válnak egy ügy gyanúsítottjává... Nem csak azt kell a bírácoknak szemlélniük, hogy emberölés történt, hanem az odavezető utat is.”¹⁸ Az esetek többségében azzal szembesülhetünk, hogy az elkövetők tettüket a szükségesnél sokkal brutálisabban hajtják végre, például sokkal több szúrást, csapást mérnek áldozataikra, mint ami a halál beálltához elegendő lenne. Ez is bizonyítja, hogy az évekig, évtizedekig elfojtott agresszió mit képes előidézni. Sok esetben az áldozatot azért is éri váratlanul a támadás, mert a felgyülemlett erőszak robbanásszerűen tör ki olyan „mindennapos”, korábban agresszió nélkül elviselt cselekményeknél, amelyeknél előtte ez nem volt észrevehető.¹⁹

Hirtelen felindulásból követte el tettét a 18 éves Bösörményi Edina is, aki leszúrta apját, mivel a brutális férfi már évek óta zaklatta őt és édesanyját is. Az apa folyamatosan italozó életmódot folytatott és rendszeresen verte, szidalmazta a családját. Egy családi veszekedés alkalmával Edina úgy döntött, hogy véget vet a szenvedéseinek és azzal fejezi ki, hogy mennyire zavarja őt szülei veszekedése, hogy leszúrja magát. Azonban rájött, hogy ezzel nem segít édesanyjának és maga helyett apja ellen fordította a kést. A cselekmény elkövetését követően azonnal tárcsázta a mentőket és megpróbálta megakadályozni a férfi halálát.

A bírósági tárgyalások során megállapították, hogy Edina közepesen beszűkült tudatállapotban volt, a Fővárosi Bíróság - véleményem szerint nagyon helyesen - 2 év börtönbüntetésre ítélte három évre felfüggesztve.²⁰

A női elkövetés módjára jellemző, hogy a nők kihasználják a férfiak védekezésre képtelen állapotát, akkor sújtanak le áldozataikra, amikor azok alszanak, vagy egyéb, szintén védekezésre képtelen állapotban vannak. Így történt ez a nagy port kavart Simek Kitty-ügyben is: a bántalmazott, szexuálisan zaklatott, fiatalkorú Kitty álmában lőtte le iszákos nevelőapját.²¹ A konfliktusos emocionális és életközösségből eredő emberölések másik fajtája, amikor nemcsak egy elkövetőről beszélünk, hanem kettő, vagy több családtag is részt vesz az ölési folyamatban.

G. I.-nét fiával együtt húsz évig bántalmazta férje nap, mint nap brutálisan, mindamellett, hogy velük tarttatta el magát. Egy nap az ittas férj ismételten brutálisan viselkedett, ezért a családtagoknál betelt a pohár, a feleség és a fia lekötözte, a nő leszorította mellét, míg a fiú megfojtotta.

Egy másik esetben a V. családban a feleség, az anyós és a sógornő baltacsapásokkal végeztek a 35 éves alkoholista férjjel. A cselekedet oka lényegében onnan indult, hogy a férfi először az idősebb lánynak udvarolt, majd a fiatalabbat vette el. A család ellenezte a házasságot a férfi alkoholista és bántalmazó mivolta miatt, de a nő hozzáment és két gyermekük is született. A férfi az egész családot bántalmazta, súlyos testi sértésért el is ítélték. Mivel azonban a család nem tudott megszabadulni tőle, úgy határoztak, egyetlen esélyük, ha végeznek vele. A feleség szakítani nem képes, de ölni igen, és amikor elalszik ittas férje, nővére biztatására egy baltával a fejére sújt, majd mikor elfárad az ütlegelésben, anyósa is rácsap egyet.²²

18 P. Gál Judit: Ördögök ügyvédei 3. Gyilkos nők. Babusz Bt, Budapest, 2009, 90.o.

19 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 364.o.

20 P. Gál Judit: Ördögök ügyvédei 3. Gyilkos nők. Babusz Bt, Budapest, 2009, 71-89.o.

21 Magyar Nemzet: Bíróság elé állt Simek Kitty. 2003. április 25. www.mno.hu/portal/142270

22 Dr. Raskó Gizella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 366-367.o.

Hasonló eset történt 2009-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A házasság megromlott, a férj egyre gyakrabban bántalmazta a családot. A feleség nagy mennyiségű altató használatával elkábította férjét, majd idősebbik fiával kivitték telkükre, ott csatlakozott hozzájuk a harmadik elkövető. A férfit ököllel, karóval ütötték, majd mellkason és háton szúrták.²³

Szeretnék bemutatni egy Zala megyei jogesetet.²⁴ A vádlott P. I.-né és fia közös háztartásban laktak. A munkanélküli férfi italozó életmódot folytatott, a közös háztartás költségeihez nem járult hozzá, anyjától rendszeresen pénzt követelt, amit italra költött. Ittas állapotban rendszeresen kötekedett anyjával, azonban fizikailag sosem bántalmazta.

2007-ben egyik este, amikor a sértett hazaért, ismételen szóváltásba keveredett anyjával: a vádlott televíziót nézett, azonban a sértett ezt nehezményezte. Az asszony elhatározta, hogy véget vet ennek a helyzetnek. Mikor fia elaludt, behozott egy kisbaltát, amit elrejtett addig, amíg meg nem bizonyosodott róla, hogy a férfi már mélyen alszik. Ekkor legalább kilencszer lecsapott az alvó áldozatra, aki ennek hatására életét vesztette. P. I.-né ezután megpróbált öngyilkosságot elkövetni, de nem sikerült. Reggel anyját kérte, hogy értesítse a rendőrséget, mivel megölte fiát.

Az ügyészség előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés miatt emelt vádat, amit a bíróság megalapozottnak talált.

Ez az eset több szempontból is nagyon érdekes, egyrészt családi konfliktusból fakad, az elkövető saját gyermekét ölte meg, másrészt pedig azért is jelentős, mert a női bűnelkövetés jellemzőit tükrözi: az elkövető kihasználta a sértett védekezésre képtelen, alvó állapotát, illetve a cselekményt különös kegyetlenséggel, túlzott brutalitással követte el.

A következő csoportba a szintén *konfliktusos-emocionális, azonban nem életközösségből eredő emberölések* tartoznak. Ezeket a bűncselekményeket többnyire bosszúvágytól, gyűlöletből vezérelve követik el, távoli ismerősök ellen (például szomszéd, régi szerető, ivócimbora). Az ebbe a csoportba tartozó gyilkosságokról nem tudunk pontos jellemzést mondani, mert ezek az esetek egyediek, nem mutatnak közös jellemzőket.²⁵

A harmadik csoportba a *kiterjesztett suicidumot*, vagyis a kiterjesztett öngyilkosságot megvalósított elkövetők tartoznak.

Szerintem ez nagyon érdekes, hiszen az elkövetők éppen azért akarják megölni áldozataikat, mert szeretik őket, és nem akarják, hogy egyedül maradjanak, de nem látnak más kiutat, mint azt, hogy megöljék magukat és szeretteiket is. Azonban ez a megállapítás sokszor nem ilyen egyszerű, nehéz meghatározni, hogy mi volt a tettes valódi szándéka: ténylegesen meg akarta magát ölni, vagy az ölési cselekmény csak az áldozat ellen irányult, akivel szemben ambivalens érzelmeket táplált.

Ilyen cselekményre példa az özvegy T. B. J.-né esete. Négy gyermekének vágta el a nyakát borotvával, egy meghalt, kettő életveszélyesen, egy könnyen sérült. A tettes rendkívül rossz körülmények között élt, állandó nélkülözésnek voltak kitéve, apja, férje, anyósa alkoholisták voltak. Öngyilkosságot kísérelt meg, melyet férje megakadályozott, majd másnap ő akasztotta

23 Magyar Online: Nem jogerősen tizenöt évet kapott, mert megölte férjét. 2011. március 30. <http://www.mon.hu/nem-jogerosen-tizenot-ebet-kapott-mert-megolte-a-ferjet/haon-news-charlotteInform-20110330-0345423682>
24 Ügyszám: B.15/2007/26.

25 Dr. Raksó Gizella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 368-369.o.

fel magát és meg is halt. Emiatt anyósa elküldte a háztól, de nem volt hova mennie, munkája nem volt, segítséget nem kapott sehonnan. A cselekményre előre készült, a gyermekeket lefekvéskor akarta megölni, sírva elaludt, de reggel ébredéskor végrehajtotta tettét.²⁶

A közelmúltban is történt hasonló eset, 2007. július 1-én egy nő Debrecenben, egy panellakás nyolcadik emeletéről először kidobta két kiskorú gyermekét, majd maga is a mélybe vetette magát. A kikerkező mentőknek egyikük életét sem sikerült megmenteni. A tragédia hátterében valószínűleg a bosszú állhatott, előzőleg az elkövető és férje veszekedtek.²⁷

Ezen bűntények mögött gyakran a kilátástalan anyagi helyzet és a lakásprobléma áll. Például egy Jász-Nagykun-Szolnok megyei nő több kölcsönt vett fel és nem látott más kiutat, mint az öngyilkosságot. A gyerekeit azonban nem akarta magára hagyni, így előbb a két legfiatalabb gyermekével végzett, majd megkísérelte az öngyilkosságot, amelyet nem sikerült befejeznie. Az elkövető életét a kikerkező mentők még meg tudták menteni, de a két gyermekét nem. Az anyával szemben több emberen elkövetett emberölés miatt indult eljárás.²⁸

Sajnos a mai rossz gazdasági helyzetben növekszik az öngyilkosságok száma, így lehetőség van arra, hogy az ilyen fajta gyilkosságok száma is növekvő tendenciát mutasson.

A negyedik csoportba azok az emberölések tartoznak, amelyek célja a *terhes kötelezettségtől való szabadulás* volt. Ezeket a bűncselekményeket szinte csak nők követik el, mivel többnyire az ő gondozottjuk az áldozat.

Általában az egyébként is nehéz sorsú tettes szabadulni akar a neki súlyos terhet jelentő magatehetetlen személytől, akivel szemben egyébként is ellenérzéseket táplál.²⁹

A leghíresebb jogesetek között tarthatjuk számon a tiszazugi arzénos asszonyok esetét. Az ügy gyökerei az 1920-as évekre, illetve korábbra nyúlnak vissza. Ebben az időben a helyi asszonyok (Tiszazugon, Nagyréven és Tizsakürtön) arzén segítségével "távolították el" azokat a személyeket, akik az útjukban álltak: férjeikkel, szeretőikkel, gyermekeikkel, más családtagjaikkal is így végeztek.

Az eljárás névtelen bejelentéssel vette kezdetét, 1929-ben a nagyrévi jegyző jelentése szerint már kilenc nőt tartóztattak le, majd ez a szám az év folyamán közel harmincra emelkedett, közben körülbelül ugyanennyi holttestet exhumáltak is.

A parasztasszonyok rájöttek arra, hogy a légyapárból arzént tudnak nyerni, melynek folyamatos adagolása halált okoz. Már itt megjegyezném, hogy ezek az asszonyok különös higgadtsággal, közömbösséggel nézték végig áldozataik hosszan tartó haláltusáját, ami rendkívüli szenvedésekkel is járhatott, hiszen az arzén bénulást és heves görcsöket is okozhat. Ezekre az esetekre többnyire azért nem derült fény, mert olyan embereknek adták be a mérget, akik egyébként is betegek voltak, sok esetben teljesen magatehetetlenek voltak áldozataik.

A tiszazugi arzénos asszonyok több mint százhatvan embert öltek meg, 43 asszony ellen indult eljárás, többeket ki is végeztek, de sok esetben nem tudták bizonyítani az emberöléseket.

26 Dr Raskó Gizella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 370-371.o.

27 Kréta Online: Kidobta gyermekeit az emeletről. 2007. július 2. <http://www.kretamagazin.hu/node/2023>

28 Inforadio.hu: Két gyermekét megölte, az öngyilkosság nem sikerült. 2006. június 20. <http://www.inforadio.hu/hir/belfold/hir-52087>

29 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 371.o.

A tiszazugi arzénos asszonyok közül kiemelhetjük Kardos Mihályné esetét, akit tettéért halálra is ítélték. Az asszony a férjét és a fiát is megölte. A fia italozó életmódot folytatott, nem dolgozott, és amikor beteg lett, anyja a már korábban bevált arzénos mérgezéses módszerhez folyamodott.

Az elkövetési módot, a bűncselekmény-sorozat kezdetét, illetve a bűnösök közötti összetartást szemlélteti V. Takács Lajosné esete is, akit 70 éves kora ellenére kötél általi halálra ítélték. Ő is férjét ölte meg először, majd a többi asszonytársának is hasonló módszert javasolt a felesleges személy megölésére, így őt 3 esetben is felbujtónak találta a bíróság. Ebből a jogesetből is látszik, hogy ezek az asszonyok nagymértékben támogatták egymást, teljesen azonosultak a másik „problémájával”.

Nagyon fontos szerepe volt a környezetnek, hiszen ezek a nők szegényparasztok közül kerültek ki, akiknek mindennapi tevékenysége teljesen lélekölő volt. Brutális férjeik, pénzhéségük, eldurvultságuk okozta ezt a megrendítő bűncselekmény-sorozatot.³⁰

Az ötödik típusba azok a nők tartoznak, akik *nyereségvágyból* követik el a bűncselekményt. Az előzőekben ismertetett csoportokban az elkövetés oka mindig érzelmi indok volt, azonban ebben a csoportban erről nem beszélhetünk, az indok pusztán a nyers haszonszerzés.

A nyereségvágyas elkövetésekre jellemző, hogy inkább több elkövető vesz részt a cselekmény megvalósításában.³¹ Az ilyen típusú bűncselekményeket a taxisgyilkos lányok esete is jó példázza. Két fiatal lány anyagi haszonszerzés végett különös kegyetlenséggel megölt egy taxist. A lányok az áldozat autóját akarták megszerezni és azt később értékesíteni. Tettüket előzetesen megtervezték, sőt el is próbálták otthon, hogyan fogják leütni a taxist egy üdítő flakonnal. A cselekmény megvalósítása érdekében hamis ígéretekkel egy kietlen helyre csábították a taxist, majd megtámadták. Először csak ütötték, ezt követően elkezdtek rugdalni és még akkor sem hagyták abba, amikor a férfi kérte, hogy ne bántsák tovább, inkább vigyék el az autót. A lányok azonban addig folytatták a rugdosást, míg az áldozat már beszélni sem tudott. Mindezek után az útszéli bozótosba húzták és ott hagyták meghalni. A lányok cselekményük megvalósítása után egy közúti ellenőrzés során lebuktak és beismerték tettüket. Mindkettőjüket előre kitervelt, nyereségvágyból különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés miatt ítélték el.³²

Az utolsó csoportba sorolhatóak azok a cselekmények, amelyek a már ismertetett *kategóriák egyikébe sem tartoznak* bele.

Itt kell említést tenni az elmebeteg büntetésekről. A skizofrénia, a tudathasadásos elmezavar, melankóliás elmezavar mind indítékul szolgálhat. Ifj. B. I.-né például már előre figyelmeztette férjét, hogy nem érzi magát jól és ezért meg kell ölnie anyósát. A bíróság kényszergyógykezelést rendelt számára.³³

2010-ben Szombathelyen egy ügyvédnő végzett anyjával. Az 57 éves G. É. érezte, hogy nincs jól, sőt a hozzá látogatóba érkező testvére is zavarosnak találta a viselkedését az elmúlt hétvégén, ezért aztán arra kérte, mielőbb keresse fel az orvosát. A korábban ügyvédként praktizáló, rokkantnyugdíjas asszony kért, s gyorsan kapott is időpontot a rendelésre, de mielőtt

30 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 372-378.o.

31 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 380.o.

32 P. Gál Judit: Bűn-üldözők, Az évtized magyar bűnügyei. Gulliver Kiadó Kft, Budapest, 2001, 194-204.o.

33 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 385-386.o.

eljutott volna a szakemberhez, megtörtént a tragédia. Csütörtök hajnalban több kézzúrással megölte mozgáskorlátozott édesanyját. A gyanúsított később azt vallotta a rendőrségen, hogy hajnalban kétszer is „megszállta a sátán”, s azt parancsolta neki, hogy gyilkolja meg az anyját. Ennek a kísértésnek egyszer ellenállt, de amikor másodszor is hallotta a hangokat, rátámadt édesanyjára, aki valamiért éppen kiment az előszobába. Dulakodás kezdődött, s az 57 éves nő több kézzúrással kioltotta az idős asszony életét. A rendőrséget az elkövető értesítette, meg is várta a kikerkező rendőröket. A mentők az idős asszonyon már nem tudtak segíteni.³⁴

VI. ELKÖVETŐK ÉS ÁLDOZATOK

Dolgozatomban ebben a részében bemutatom az elkövetőket és áldozataikat. Statisztikai adatok segítségével elemzem az elkövetők iskolai végzettségét, társadalmi hovatartozását, családi állapotát és életkorát. Forrásként Raskó Gabriella könyvét használtam fel.

Régebben általánosan elfogadott nézet volt, hogy a női büntetteseket a háttérben való működés jellemezi, általában felbujtóként, vagy társtettesként vesznek részt az elkövetésben.

Azonban egyre inkább azt vonhatjuk le az adatokból, hogy a nők egyedüli tettesként viszik véghez cselekményüket, sőt, a női gyilkosok között magasabb az egyedüli elkövetők aránya, mint a férfiaknál.

Az elkövetők származását vizsgálva észrevehető, hogy a tettesek kétharmada paraszti, szegényparaszti környezetből származott. Az előzőekben leírt, Tiszazugon és környékén elkövetett gyilkosságok esetében is látható, hogy az eldurvult tanyasi-falusi, ingerszegény környezetnek kiszolgáltatott nő milyen szörnyű bűncselekményekre képes. Ez az elszigetelt környezet leszűkíti az egyén döntési képességét a konfliktushelyzetekben, választási lehetőségeit is behatárolja.

Raskó Gabriella kutatásai alapján megállapította, hogy az elkövetők iskolai végzettsége igen alacsony volt, többségük nem végezte el a kötelező osztályokat sem, háromnegyed részük nem rendelkezett szakmai képesítéssel, többnyire háztartásbeliek voltak. Ha figyelembe vesszük, hogy a nők elsősorban a férjük, családjuk ellen követnek el erőszakos bűncselekményeket, akkor ez az adat teljesen érthető, hiszen a munkával nem rendelkező asszonyok még inkább ki vannak szolgáltatva a családi környezetnek.

Életkor tekintetében a női gyilkosok többnyire felnőttkorúan követik el cselekményüket. Míg a vagyon elleni bűncselekményeket inkább fiatalok követik el, ezen tettek esetében azonban csupán körülbelül 21%-ra tehető a fiatalkorúak és fiatal felnőttek részvételi aránya.

Szintén nem meglepő, hogy az emberölést elkövető nők háromnegyed része férjezett, illetve a tett elkövetésekor házastársi kapcsolatban élt. Ennek két fontos összetevője van: egyrészt a paraszti társadalomban nagyon alacsony a hajadon nők aránya, másrészt pedig az áldozati kör is indokolja.

³⁴ Népszabadság: Gyilkosság a sátán nevében Szombathelyen. 2010. március 20. http://nol.hu/lap/mo/20100320-gyilkosság_a_satan_neveben

Az áldozatok jelentősége a bűncselekményekben legalább akkora, mint az elkövetőké, mivel legtöbb esetben az áldozat és a tettes között szoros személyes kapcsolat áll fenn.

Mint ahogyan azt az előzőekben is említettem, leginkább a konfliktusos-emocionális emberölések száma a legmeghatározóbb, az áldozatok több, mint háromnegyede családi körből kerül ki. Sok esetben az elkövetők maguk is közrehatottak a cselekmény elkövetésében, hiszen a tettessel szembeni magatartásuk provokálta ki az elkövetést. MacDonald szavaival élve „a szadista, aki mások életét fenyegeti, könnyen elveszítheti a saját életét is”.³⁵

A provokatív áldozatok mellett vannak látens áldozatok is, akik kiszolgáltatottak, ezekben az esetekben az elkövetők cselekvésre képtelen állapotukat használják ki. Ilyen áldozatok az idősek, betegek, gyermekek.

Sok esetben előfordul az is, hogy az elkövető vagy az áldozat, esetleg mindketten italozó életmódot folytattak.

Erre példa az a nagykanizsai eset, amikor a feleség megölte férjét. Mindketten alkoholisták voltak. Egy veszekedés elfajult, a feleség kést ragadott és többször megszurta férjét, aki a helyszínen életét veszítette.³⁶

Szintén egy zalai jogeset³⁷ jól példázza azt, hogy az alkoholista életmód nagymértékben hatással van az erőszakos bűnözésre. Sz. Gy. É. és élettársa rendszeresen túlzott mértékben fogyasztottak szeszesítalt, italozó életmódjukból fakadóan gyakoriak voltak közöttük a veszekedések és esetenként kölcsönös fenyegetés és tettelegesség is előfordult. Ilyen előzmények után 2007-ben ismét szóváltás alakult ki a sértett és a vádlott között. A sértett azt nehezményezte, hogy a vádlott nem tudott elmenni munkába, mert túl sok alkoholt fogyasztott. Ezt a sértett a rossz anyagi helyzetük miatt tette szóvá a vádlottnak. Szó szót követett, majd amíg a sértett kiment a konyhából, a vádlott magához vett egy konyhakést. Mikor a sértett visszatért, támadólag felemelte a kezét, mire őt a vádlott hasba szúrta. Tette elkövetése után a vádlott teljesen közömbös volt, a szomszédok értesítették a mentőket.

VII. A NŐK ÁLTAL ELKÖVETETT BŰNCSELEKMÉNYEK MEGÍTÉLÉSE

Végül szeretnék pár szót szólni ezen bűncselekmények megítéléséről is.

A büntetések kiszabásánál fontos szempont az elkövetés módja, eszköze, indítéka, illetve a cselekmény befejezettsége is, hiszen láthatjuk, hogy az ítélkezési gyakorlat a kísérleti stádiumban lévő bűncselekményekre többnyire enyhébb büntetést szab ki.

Sok esetben erős felindulásból elkövetett cselekményről van szó, amely az emberölés büntetettének privilégizált esete, azaz enyhébb megítélésben részesül. Azonban találhatunk példát a minősített esetekre is, hiszen nagy a nyereségvágyból elkövetett emberölések aránya, illetőleg a különös kegyetlenséggel elkövetett bűncselekmények száma is jelentős, a női elkövetők sokszor túl brutálisak, könyörtelenül, sajnálat nélkül hajtják végre büntettüket.

35 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 409.o.

36 Magyar Nemzet Online: Elfajult a vita, több késszúrással megölte férjét. 2010. október 13. http://mno.hu/migr/elfajult_a_vita_tobb_kesszurassal_megolte_ferjet-196226

37 Ügyszám: 4. B 3/2008/5.

A bírák többnyire tekintettel vannak az áldozatok és tettesek viszonyára, általában figyelembe veszik az áldozatok közrehatását is.

Azonban találhatunk olyan eseteket is, amely az ítélkezési gyakorlat kettősségét mutatja. Ilyen Simek Kitty és Kalmár Mónika esete, melyek több ponton hasonlóságot mutatnak, azonban mégis merőben más bírósági döntés született a két ügyben. Simek Kitty alvó nevelőapját ölte meg, Kalmár Mónika pedig édesapját szúrta le, aki fojtogatta a párját. A körülmények szinte ugyanolyanok voltak: iszákos, verekedő apa. Kalmár Mónika esetében is rettegésben élt család, el is költöztek, de pár holmijukért hazamentek. Az apa kést ragadott, amit sikerült tőle elvenni, ezt követően pedig az elkövető leszúrta, mert az apa fojtogatta a barátját. Ebben az esetben is a hosszú túrés és a pillanatnyi motiváció játszott közre a cselekmény elkövetésénél, a bíróság azonban súlyosabban bírálta el ezt az esetet, mint a korábbiét.³⁸

VIII. ÚJSZÜLÖTTEK MEGÖLÉSE

A gyermekölésekkel azért is érdemes külön foglalkoznunk, mivel ezen bűncselekmények elkövetési indoka, körülményei és módjai is jelentősen eltérnek a korábban elemzett cselekményektől.

Az elkövetői kör tekintetében három csoport alkotható.

Az első csoportba a hajadonok tartoznak, akiknek terhessége többnyire futó kapcsolatból származik, ők általában a fiatalabb korosztályba sorolhatóak. Ez lényeges különbség, hiszen a fiatakorúak, fiatal felnőttek aránya az emberöléseknél elhanyagolható volt, de a gyermekölések tekintetében számuk magasabbra tehető.

A második csoportot a házasságban élő nők alkotják, akik már nem olyan fiatalok és általában már van egy vagy több gyermekük is.

A harmadik csoport tagjai azok az elkövetők, akik rendezetlen családi körülmények között élnek, nincs biztos élettársi kapcsolatuk, esetleg volt párjuktól estek teherbe. Raskó Gabriella és Cseres Judit kutatásai is alátámasztják, hogy a rendezetlen körülmények között élő nők nagyobb számban követnek el ilyen cselekményeket.

Ennek a bűncselekménynek az elkövetésében meghatározó szerepe van a neveltetésnek és a családi környezetnek. Ha egy lánynak otthon azt hangoztatják, hogy nem találkozhat fiúkkal, mert abból baj lesz, akkor kialakulhat benne egyfajta félelemérzet, amelynek hatására nem kommunikál sem szüleivel, sem környezetével. Így semmilyen információt nem kap a szexualitásról, és ha bekövetkezett a „baj”, nem mer szólni szüleinek. A környezet általában észre sem veszi a várandósságot, ezek a lányok nem járnak semmilyen ellenőrzésre sem, mivel „problémájukkal” nem fordulnak orvoshoz.

Idősebb elkövetők esetében is nagy szerepe van a családnak, hiszen a nők ezen esetek többségben sem merik elmondani állapotukat, félnek a szűk családtól, illetőleg a tágabb környezet reakciójától is.³⁹

38 P. Gál Judit: Ördögök ügyvédei 3., Gyilkos nők. Babusz Bt, Budapest, 2009, 93-95.o.

39 Dr. Cseres Judit: Eltérő újszülöttek. BM Kiadó, Budapest, 2000, 76-79.o.

Az iskolázottság is hatással lehet az elkövetőkre. Cseres Judit kutatásaiban a nyolc általánost végzetek aránya 48% volt, a szakmunkások aránya pedig 26%, tehát többnyire alacsonyan iskolázottak voltak az elkövetők.

Találkozhatunk azonban olyan jogesettel is, amelyben az iskolázott anya éppen azért követi el cselekményét, mert gyermeke akadályozná a munkában és a tanulásban. Egy Raskó Gabriella által bemutatott jogeset is ezt példázza. T. M. 22 éves adminisztrátor volt, akit gyermeke csak akadályozott volna a pályán, ezért a szülést követően úgy végzett a csecsemővel, hogy annak fejét földhöz csapkodta.

A. A CSECSEMŐK MEGÖLÉSÉNEK INDOKAI

A nők legtöbb esetben azért követnek el ilyen cselekményeket, mert félnek és szégyellik magukat. Például a falusi környezetben élő „megegett” lányokat megszólják, pletykálnak róluk. Régebben jellemzőbbek voltak ezek a tettek, hiszen kiközösítették a lányokat, akik férj nélkül szültek. Sok esetben már terhességük alatt megpróbálták elhajtani magzatukat, főzeteket ittak, nehéz fizikai munkát végeztek.⁴⁰ Manapság főleg az iskolai környezet, tanárok, diáktársak, barátnők véleményétől tartanak a fiatal lányok.

A családtól való félelem is motiválja a tetteket, félnek szüleik haragjától. Sok esetben olyan szülőkről beszélünk, akik eddig is nagyon szigorúak voltak és semmit sem engedtek meg gyermekeiknek. Jól példázza ezt a következő jogeset: G. Gyöngyi 17 éves hajadon volt, aki egy kukába dobta az újszülöttjét. Családját tekintve rendezett körülmények között élt, de a szüleitől rettegett. Az apja még azt sem hagyta, hogy szórakozni járjanak a nővérével, ha nem értek haza idejében, akkor tombolt és verekedett. Több ízben hetekig nem szólt a gyerekekhez, ha későn értek haza. A lány egy rendezvényen kapcsolatba került egy fiúval. A szülők észrevették, hogy a lányuk eltűnt, majd megkeresték. Az anya az estét követően azt mondta a lányának, ha baj lesz, akkor mehet vele kaparásra és arról az iratokat biztos kiküldik az iskolának, és akkor ki fogják rúgni. A lány ezért úgy döntött, hogy titokban tartja a terhességét. A szülők 6 hónapon át nem vettek észre semmit. A lánynál a szülés a szobájában indult meg, a csecsemőt egy kukába dobta.⁴¹

Másik indíték lehet, hogy a család ellenzi az újabb gyermek születését. Ez többnyire akkor fordul elő, amikor a családban már több gyermek van, akiknek eltartása egyébként is nehézkes. Itt is felmerül a családtól való félelem kérdése, amelyet jól példáz a következő eset.

Egy férjhezett asszony nehéz fizikai munkát végzett egy gyárban. Már volt két gyermeke, ráadásul férje rendszeresen ivott és bántalmazta őt. Egészségre ártalmas munkakörben dolgozott, a terhességét mindvégig titkolta a munkatársak elől. A férje nem engedte el orvoshoz és meg is fenyegette, hogy megöli őt, ha terhes lesz. A gyermek apja nem a férj volt, hanem egy másik személy, akivel a nő ugyanazon a helyen dolgozott. A nő vallomásaiban azt mondta, hogy a gyermek apjához akarták vinni a kicsit a megszületése után. Az asszony azonban a munkahelyén szült a mosdóban és egy gumiövel megfojtotta a gyermeket.⁴²

40 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 448-452.o.

41 Dr. Cseres Judit: eltékozolt újszülöttek. BM Kiadó, Budapest, 2000, 73-76.o.

42 Dr. Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek. BM Kiadó, Budapest, 2000, 101-107.o.

Ezekon kívül még számos oka lehet az újszülöttek megölésének. Kiemelném a rendezetlen családi körülményeket, a „szülők” egymáshoz való viszonyát, a rossz anyagi helyzetet és a lakásproblémákat is.

B. AZ INFATICIDIUM ELKÖVETÉSI MÓDJAI

Raskó Gabriella kutatásai alapján megállapítható, hogy az anyák leggyakrabban fullasztással végeznek csecsemőjükkel. Ennek során a gyermek légzőnyílását eltakarják például kézzel, WC-papírral, rongyokkal. Ezek a nők többnyire eldugott helyen hozzák világra a csecsemőt, leggyakrabban a mellékhelyiséget használják ezzel a céllal.⁴³

2008-ban egy tinnyi lány úgy ölte meg újszülöttjét, hogy annak szájába WC-papírt tömött. A lány jó körülmények között élt, de mindvégig titkolta a terhességét szülei elől. A szülők akkor tudták meg, hogy lányuk terhes volt, amikor a mellékhelyiségben találtak rá, eszméletlen állapotban. A lány mellett ott volt a halott csecsemő, akinek a szájában WC-papír volt, valószínűleg az elkövető azt próbálta megakadályozni, hogy a gyermek sírása elárulja.⁴⁴

2000-ben egy Jász-Nagykun-Szolnok megyei településen egy fiatal lány csecsemőjét a szülést követően az árnyékszékbe dobta. A szülők itt sem tudtak lányuk terhességéről. Az orvosi vizsgálatok megállapították, hogy a csecsemő halálát fulladás és ellátatlanság okozta.⁴⁵

A következő elkövetési mód a megfojtás, ennek során már közvetlen fizikai erőszakot is alkalmaznak. H. Zsuzsannának sem a családja, sem környezete nem tudott arról, hogy gyermeket vár. A nő 2009. május 4-én hajnalban, dunakeszi otthonában életet adott egy kisfiúnak, akit a nyomozás adatai szerint megfojtott, majd - hogy a családja előtt titkolja tettét - a babát hűtőszekrénybe rejtette. A rendőröknek is azt mondta: maga sem tudta, hogy gyermeket vár.⁴⁶

További módszer a gyermek gondozásának elmulasztása. Ebben az esetben az ellátatlanság, szakszerűtlen ápolás vezet a halálhoz, például a gyermeket hagyják kihűlni, nem kötik el a köldökszínórt és a gyermek elvérzik.

Az elkövetők azonban gyakran nem ilyen „finom” módszereket alkalmaznak, sokszor brutálisan, ököllel, rúgással, szúró-vágó fegyverrel végeznek a csecsemővel. Vecsésen például 2007-ben egy fiatal lány megszülte gyermekét, ezt követően megölte. Először fojtogatta a csecsemőt, majd egy kalapáccsal agyonverte. A kislányt az ágyneműtartóból vették elő a nyomozóhatóság tagjai. A gyermek apja azt állította, hogy nem tudott arról, hogy a párja terhes, de ellene is vádat emeltek.⁴⁷

43 Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 459-460.o.

44 Index: Megölte újszülött csecsemőjét egy tinnyi lány. 2008. május 12. <http://index.hu/bulvar/horror0512/>

45 Magyar Nemzet: Csecsemőgyilkosság. 2000. november 23. <http://mno.hu/migr/csecsemogyilkosság-849391>

46 Népszava: Családja sem tudta, hogy gyermeket vár. 2011. augusztus 24. <http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=463798>

47 Blikk: Kalapáccsal agyonverték az újszülött kislányt. 2010. június 4. http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/kalapacsal-agyonverték-az-ujszulott-kislanyt-2020048

C. A GYERMEKÖLÉSEK MEGÍTÉLÉSE

Az újszülöttek megölését a hatályos magyar Büntető Törvénykönyv szabadságvesztéssel rendeli büntetni. Az emberölés minősített eseteként szabályozza a jogszabály ezt a cselekményt. Tehát az elkövető, aki újszülött sérelmére valósít meg ölési cselekményt, tíz évtől húsz évig terjedő, vagy akár életfogytig tartó szabadságvesztésre is számíthat.

Jelenleg a hatályos Btk.-ban nincsen külön szakasz a csecsemőgyilkosságok büntetőségére. A Büntető Törvénykönyv 1998-as módosításakor kibővítették a törvényt egy ilyen alcímmel, de ez a szabályozás csak pár évig érvényesült.

A jogalkotó ebben az időszakban privilegizált esetként szabályozta az újszülött megölését. A privilegizált eset annak volt köszönhető, hogy a jogalkotó elismerte, hogy a nő a szülés során olyan testi-lelki állapotba kerülhet, amelynek során a tudata beszűkül és ez az állapot hatással lehet az elkövetésre. Azonban ez a tudatbeszűkülés nem olyan mértékű, hogy alkalmazni lehetne a kóros elmeállapokra vonatkozó szabályt. Ezért a jogalkotó törvénybe iktatta az újszülött megölése tényállást, amely lehetőséget adott arra, hogy enyhébben bírálják el a cselekményt. Másrészt az is indokolhatta az emberölés enyhébb formájának (az újszülött megölésének) a megjelenését, hogy az 1998-as módosító törvény hozta be minősített esetként a tizenegyedik életévet be nem töltött személy megölését. Az újszülött megölése tényállást egy későbbi módosító törvény, a 2003. évi II. törvény hatályon kívül helyezte. Így 2003-tól az a személy, aki újszülöttet öl meg, az emberölés minősített esetét valósítja meg, így szigorúbb elbírálásra számíthat. A korábbi tényállás ugyanis két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés kiszabását tette lehetővé, de a jogszabály módosítással a kiszabható büntetési tétel is emelkedett.

IX. A PROSTITÚCIÓ, MINT TIPIKUS NŐI BŰNCSELEKMÉNY

Sokan vélik úgy, hogy a gyermekölés mellett a prostitúció tekinthető a legtipikusabb női elkövetési magatartásnak. A prostitúció megítélése kortól, társadalmi rendtől, jogi és erkölcsi normarendszerektől egyaránt függ. A prostitúcióról való társadalmi vélekedés általában negatív, szabályozása a kulturális és a társadalmi felfogásoktól nagymértékben függ.

A jelenség már az ókortól fellehető. Prostitúciónak kezdetől fogva azt tartották, ha valamely személy anyagi ellenszolgáltatás esetén nemileg érintkezik más személlyel. Megítélése koronként változott, hol engedték, hol büntették. Mára a prostitúció jól szervezett, hatékony üzletgá fejlődött. Az egyéni prostitúció megszűnni látszik, helyette többszereplős prostitúciós hálózat alakul ki.

Magyarországon 1950-től lépett életbe a prohibicionista rendszer, a bordélyházak bezárását követően a prostitúció egésze tiltott tevékenységgé vált, büntetőjogilag is szankcionálták.

Az 1950. évi New York-i Egyezmény hatására 1955-től Magyarországon az abolicionista szemlélet érvényesült, amelyet az 1955. évi 34. tvr-rel ratifikáltak. Az Egyezmény minden prostituáltat sértettnek tekint, akár kényszerítették a prostitúcióra, akár maga választotta a prostitúciós életformát.

Az üzletszerű kéjelgés szabályozása az 1961-es Büntető Törvénykönyvbe is belekerült. Ennek alapján a prostitúciót folytató személy egy évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntetendő. Az 1978. évi IV. törvény azonban már pénzbüntetés és közérdekű munka kiszabását is lehetővé tette az üzletszerű kéjelgést folytató személyekkel szemben.

A prostitúcióval kapcsolatban a prohibicionista szabályozás egészen 1993-ig érvényesült. Azaz a jogalkotó mind az üzletszerű kéjelgést, mind az ahhoz kapcsolódó bűncselekményeket szankcionálta. A változást az 1993. évi XVII. törvény hozta, amely kiemelte az üzletszerű kéjelgés tényállását a büntető jogszabályból. A hatályos Btk.-ban az üzletszerű kéjelgés elősegítése, a kitarthatóság és a kerítés számít büntetettnek.

A prostitúciós hierarchia legalacsonyabb fokán lévő utcai forma az, ami leginkább kiváltja az emberek ellenérzését, de a társadalom nemcsak a prostituáltat, hanem kliensét is megveti.

A prostitúció jelentősége abban áll, hogy nagyon szoros kapcsolatban van a bűnözéssel, különösen a pornográfiával, ember- és gyermekkereskedelemmel, pénzmosással, fegyverkereskedelemmel.⁴⁸

Ugyan az üzletszerű kéjelgés nem bűncselekmény, de sokan mégis emellett a foglalkozás mellett is követnek el büntetendő cselekményeket. Azoknál a személyeknél, akik csak azért végzik ezt a mesterséget, mert rákényszerülnek, kialakulhatnak pótcselekvések, mint például alkoholizmus, kábítószer-függőség. Ezen függőségeket finanszírozni kell és ezekre általában nem elég az, amit a prostituált meg tud keresni, ezért illegitim források után néz. Így sok esetben a prostituáltak a szervezett bűnözés keretein belül a kábítószer- és emberkereskedelem, valamint gépjárműlopások megvalósításában is közreműködnek.⁴⁹

X. ÖSSZEGZÉS

Dolgozatomban megpróbáltam feltárni a női bűnözés okait, indokait, a nők motivációját és elkövetési magatartását. Véleményem szerint fontos a nők és férfiak közötti különbségek vizsgálata, hiszen így kapunk valós képet a bűnözés megoszlásáról, tényleges jellemzőiről. Azért is figyelembe kell venni ezeket a különbségeket, mert csak így lehet fellépni a bűnözés ellen, többször talán megelőzhetőek lennének ezen cselekmények, különösen a gyermekgyilkosságok esetében. Az élethelyzetek, motivációk egyes esetekben segítenek megérteni a tettes helyzetét, ami talán az elkövetők rehabilitációjánál is segítség lehet.

A témával foglalkozni azért is jelentős és érdekes, mivel kiderült, hogy nem hiába beszélünk megkülönböztetve a női elkövetőkről és a női bűnözésről. Ahogy azt a dolgozatban részletesebben kifejtettem, különbségeket fedezhetünk fel az elkövetési mód (sok esetben túl brutális, az elkövetők kihasználják az áldozat védekezésre képtelen állapotát), áldozati kör (legközelebbi hozzátartozók: élettárs, férj, gyermek, szülő) és motiváció esetében is. Talán a motiváció a legérdekesebb: mögé látni annak, hogy ezek a nők, miért gyilkolnak meg olyan

48 Fehér Lenke: Bűnözés és prostitúció. In: Lévai Katalin-Tóth István György (szerk.): Szerepváltozások, Jelenítés a nők és férfiak helyzetéről. TÁRKI, Budapest, 1997, 139-150.o.

49 Dr. Kránitz Mariann: Prostitúció: Az élet és irodalom változásai a rendszerváltás éveiben. In: Kriminológiai és kriminálisztikai tanulmányok/1996, XXXIV. szám. Országos Kriminológiai és Kriminálisztikai Intézet, Budapest, 1997, 112-132.o.

embereket, akiket szeretniük "kellene", akikkel együtt éltek eddig. Persze néhány esetben érthető, megmagyarázható a tettük, de rengeteg jogesetben felmerülhet a kérdés, hogy vajon a társadalom joggal tartja-e a férfi elkövetőket kegyetlenebbnek, tényleg jobban kell félnünk a férfiktól?

XI. IRODALOMJEGYZÉK

Dr. Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek. BM Kiadó, Budapest, 2000

Fehér Lenke: Bűnözés és prostitúció. In: Lévai Katalin-Tóth István György (szerk.): Szerepváltozások, Jelentés a nők és férfiak helyzetéről. TÁRKI, Budapest, 1997

Gönczöl Katalin-Kerecsi Klára-Korinek László-Lévay Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia. Complex Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2006

Korinek László: Bűnözési elméletek. Duna Palota és Kiadó, Budapest, 2006

P. Gál Judit: Bűn-üldözők, Az évtized magyar bűnügyei. Gulliver Kiadó Kft, Budapest, 2001

P. Gál Judit: Ördögök ügyvédei 3, Gyilkos nők. Babusz Bt, Budapest, 2009

Dr. Kránitz Mariann: Prostitúció: Az élet és irodalom változásai a rendszerváltás éveiben. In: Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok/1996, XXXIV. szám. Országos Kriminológiai és Kriminalisztikai Intézet, Budapest, 1997

Ranschburg Jenő: A meghitt erőszak. Saxum Kiadó, Budapest, 2006

Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978

Jogerősen elítéltek társadalomstatisztikai vizsgálata 1990-2003. In: Társadalomstatisztikai füzetek 44. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2005

Tájékoztató a bűnözésről 2009. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium és Legfőbb Ügyészség, Budapest, 2010

http://www.delmagyar.hu/kulfold_hirek/noi_bunozok_kenyszer_vagy_onallo_dontes/2166661/

http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zjj001.html

www.mno.hu/portal/142270

<http://www.mon.hu/nem-jogerosen-tizenot-ebet-kapott-mert-megolte-a-ferjet/haon-news-charlotteInform-20110330-0345423682>

<http://www.kretamagazin.hu/node/2023>

<http://www.inforadio.hu/hir/belfold/hir-52087>

http://nol.hu/lap/mo/20100320-gyilkosság_a_satan_neveben

http://mno.hu/migr/elfajult_a_vita_tobb_kesszurassal_megolte_ferjet-196226

<http://index.hu/bulvar/horror0512/>

<http://mno.hu/migr/csecsemogyilkosság-849391>

<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=463798>

http://www.blikk.hu/blikk_aktualis/kalapacsal-agyonverték-az-ujszulott-kislanyt-2020048

arsboni